

Asia: VN/1051/2020

Digisopimusdirektiivin ja tavarankauppadirektiivin täytäntöönpano

Yleiset huomiot

Yleiset huomiot mietinnöstä

Kuluttajaliitto osallistui työryhmän työskentelyyn ja on tuonut esiin kuluttajien näkökulman ja näkemykset työryhmätyöskentelyn aikana. Direktiivien täytäntöönpano ei sallinut laajasti kansallista harkintavallan käyttöä, mutta niissä kohdin, missä se oli mahdollista, työryhmä on päätenyt esittämään kuluttajien näkökulmasta pääosin kannatettavia ratkaisuita. Joidenkin optioiden käyttämättä jättämisen osalta on syytä seurata kehitystä ja tarvittaessa tehdä muutoksia lainsäädäntöön jatkossa. Kuluttajaliitto pitää tärkeänä sitä, että sääntelyssä pyritään yhdenmukaisuuteen erilaisten kulutushyödykkeiden osalta ja säilyttämään kuluttajansuojalaki kuluttajansuojakysymyksiä sääntelevänä yleislakina.

Tavarankauppadirektiivin täytäntöönpano

Huomiot tavarankauppadirektiivin täytäntöönpanoon liittyvistä ehdotuksista

Tavarankauppadirektiivi ehdotetaan pantavaksi pääosin täytäntöön muuttamalla kuluttajansuojalain kuluttajankauppaa koskevaa 5 lukua ja erityisesti luvun säännöksiä tavarankominaisuuksista ja virheestä sekä virheen seuraamuksista. Myös luvun otsikko ehdotetaan muutettavaksi kuvaamaan paremmin luvun sisältöä.

Voimassa olevaan lakiin sisältyy säännös, joka koskee ”sellaisena kuin se on” -ehdon käyttöä. Säännös on direktiivin täytäntöönpanon myötä kumottava. Kuluttajaliitto pitää hyvänä sitä, että käytetyn tavarankominaisuuksien virheellisyttä olisi arvioitava jatkossa selkeämmin samoin perusteiden kuin uuden tavarankominaisuuksien virheellisyttä.

Kuluttajaliitto kannattaa myös uutta säännöstä, jonka mukaan myyjän tulee lähtökohtaisesti huolehtia turva- ja muiden päivitysten toimittamisesta ostajalle tietyn ajanjakson ajan. Tämä on erityisen tärkeää digitaalisia elementtejä sisältävän tavarankominaisuuden osalta.

Ehdotuksessa esitetään virheolettaman pidentämistä nykyisestä kuudesta kuukaudesta vuoteen. Tämä on kuluttajien näkökulmasta hyvä uudistus ja parantaa kuluttajien asemaa nykyisestä. Kuluttajaliitto pitää erittäin kannatettavana ehdotuksessa esitettyä ratkaisua, jonka mukaan Suomi hyödyntää kansallista liikkumavaraa virhevastuun kestosta säädettäessä ja säilyttää nykyisen

säätelymallin, jossa virhevastuu-aika määräytyy tavaran oletettavissa olevan kestoajan perusteella. Erityisesti kestokulutustavaroiden piilevä virhe voi ilmetä myöhemminkin kuin kahden vuoden kuluessa tavaran luovutuksesta, minkä vuoksi on kohtuullista, että myyjä vastaa tietyissä tavaroissa, kuten ajoneuvojen ja kodinkoneiden kaupassa, alun perin olleesta valmistusvirheestä, vaikka virhe ilmenee vasta yli kahden vuoden kuluttua. Lyhyempi virhevastuu-aika saattaisi vaikuttaa tavaroiden valmistajien ja myyjien halukkuuteen panostaa tavaroiden kestävyys- ja korjattavuuteen ja olisi siten vastoin myös laajempia kestävä kulutuksen periaatteita.

Virheilmoitusta koskeva säätely ehdotetaan säilytettäväksi asiasisällöltään ennallaan. Direktiivi olisi mahdollistanut senkin, ettei kuluttajilta olisi edellytetty reklamaation tekemistä. Kuluttajaliitto kuitenkin katsoo, että nykyinen reklamaatiokäytäntö on toiminut ja ollut selkeä myös kuluttajien kannalta, joten perusteita siitä luopumiselle ei välttämättä ole.

Kuluttajaliitto pitää erityisen tärkeänä sitä, että ehdotuksessa korostetaan kuluttajalla olevan lähtökohtaisesti valinnanvapaus virhetilanteessa sen suhteen, vaatiiko ostaja tavaran korjaamista vai uuden tavaran toimittamista. Käytännössä nykyisin on useimmiten lähdetty siitä, että elinkeinonharjoittaja on tehnyt tämän valinnan, vaikka lainsäädäntö nykyiselläänkin olisi edellyttänyt ostajan voivan tehdä valinnan eri vaihtoehtojen välillä. Myyjällä on kuitenkin jatkossakin mahdollisuus kieltäytyä ostajan vaatimasta oikaisusta jos siihen on ylivoimainen este tai jos siitä aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia.

Kuluttajaliitto pitää hyvänä sitä, että laissa säädettäisiin nykyistä täsmällisemmin myös siitä, milloin kuluttajalla olisi oikeus vaatia hinnanalennusta tai oikeus purkaa kauppa. Ehdotuksen mukaan ostaja saisi vaatia hinnanalennusta tai purkaa kaupan muun ohella silloin, kun virhe ilmenee siitä huolimatta, että myyjä on yrittänyt saattaa tavaran laissa edellytetyn mukaiseksi. Käytännössä on esiintynyt kuluttajien kannalta harmillisia pitkittyneitä korjauskierteitä, joiden estämiseksi tämä säännös on tärkeä.

Takuuta koskevaa säätelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että takuu olisi aina annettava kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla. Takuulta edellytetään jatkossakin maksuttomuutta, mutta direktiivin täytäntöönpanon johdosta takuusäätely ehdotetaan ulotettavaksi tietyin rajoituksin myös sitä vastaavaan sitoumukseen, jonka myyjä tai tuottaja on antanut ostajalle lisäkorvausta vastaan. Kuluttajaliitto pitää näitä muutoksia kuluttajien asemaa parantavina.

Ehdotuksen mukaan Suomi ei ole ottamassa käyttöön käänteisen todistustaakan osalta kahden vuoden aikaa. Tämän option käyttöönotto olisi voinut parantaa kuluttajien oikeussuojaa virhetilanteissa nykyisestä, sillä virheen olemassaoloon liittyvät näyttökysymykset voivat olla kuluttajille vaikeita, ellei mahdottomia. Virheolettaman pidentyminen kuudesta kuukaudesta vuoteen tarkoittaa kuitenkin sitä, että mikäli myyjät haluavat tarjota kuluttajille jatkossakin vapaaehtoisia kestävyystakuita, tulee niiden olla pidempiä kuin vuoden mittaisia. Tämä osaltaan tarkoittaa käännetyin todistustaakan ulottumista pidemmäksi ajanjaksoksi kuin vuosi. Takuukäytäntöjen muutoksia on kuitenkin syytä seurata ja tarkastella tarvetta option käyttöönotolle myöhemmin, mikäli takuista luovuttaisiin siinä määrin tämän uudistuksen myötä, että se heikentäisi kuluttajien asemaa.

Kuluttajaliitto yhtyy työryhmän näkemykseen siitä, että purkuoikeuden osalta on monella tapaa perusteltua pidättäytyä siinä, että sen käyttäminen edellyttää sitä, ettei virhe ole vähäinen. Tämän edellytyksen poistaminen olisi kuitenkin kiistatta parantanut kuluttajien asemaa virhetilanteissa, kun purku olisi ollut mahdollista kaikissa virhetilanteissa. Kuluttajaliitto katsoo tämän vuoksi, että purkukysymystä on syytä seurata ja mikäli jatkossa purkutilanteissa on havaittavissa nykyistä

enemmän ongelmia kuluttajien näkökulmasta, tulee mahdollisia muutoksia sääntelyyn tältä osin harkita. Selkeyden ja yhdenmukaisuuden osalta on kannatettavaa, että sama linjaus pidetään sekä tavarankauppaa koskevassa 5 luvussa että uudessa 5 a luvussa.

Mietinnön jaksossa 4.1.1 (alaotsikko ”Kauppalain säännösten soveltaminen kuluttajasuhteissa”) on arvioitu eri vaihtoehtoja kuluttajansuojalain 5 luvun 29 §:ään sisältyvän viittaussäännöksen muuttamiseksi. Lausunnonantaja pyydetään ottamaan mahdollisuuksien mukaan kantaa mietinnössä esitettyihin vaihtoehtoihin A–D ja siihen, mikä esitetystä vaihtoehdoista olisi kannatettavin.

Kauppalakiin tehtävien viittausten osalta Kuluttajaliitto toteaa, että jatkovalmistelussa tulisi saadun lausuntopalautteen pohjalta pohtia, voitaisiinko viittaussäännös kauppalakiin poistaa kokonaan (vaihtoehto C). Kuluttajaliiton käsityksen mukaan kauppalain pykäliin joudutaan turvautumaan äärimmäisen harvoin, mikä puoltaisi vaikeaselkoisen viittaussäännöksen poistamista. Kauppalain säännösten voitaneen katsoa ilmentävän sopimusoikeudellisia yleisiä periaatteita ja niihin voitaisiin tarvittaessa turvautua analogian kautta.

Digisopimusdirektiivin täytäntöönpano

Huomiot digisopimusdirektiivin täytäntöönpanoon liittyvistä ehdotuksista

Digisopimusdirektiivin täytäntöön panemiseksi kuluttajansuojalakiin ehdotetaan lisättäväksi kokonaan uusi 5 a luku digitaalista sisältöä ja digitaalisia palveluja koskevista sopimuksista.

Luku tulisi sovellettavaksi paitsi sopimuksiin, joiden nojalla kuluttaja on sitoutunut maksamaan digitaalisesta sisällöstä tai palvelusta kauppahintaa, myös tietyin reunaehdoin sopimuksiin, joiden nojalla kuluttaja on sitoutunut luovuttamaan elinkeinonharjoittajalle henkilötietoja. Henkilötietojen käyttöä vastikkeena koskevilta osin muutos olisi periaatteellisesti merkittävä, sillä olemassa olevia kuluttajansuojalain viivästys- ja virhevastuusäännöksiä ei ole tietävästi sovellettu edes analogisesti tällaisiin sopimuksiin. Kuluttajaliitto pitää uutta sääntelyä tarpeellisena ja kannatettavana. Myös työryhmän esittämä ratkaisu soveltamisalapoikkeuksien osalta on kannatettava.

Ehdotuksen mukaan luvussa säädettäisiin direktiivin mukaisesti velvollisuudesta toimittaa digitaalinen sisältö tai palvelu kuluttajalle ilman aiheetonta viivytystä sopimuksen tekemisen jälkeen. Lisäksi säädettäisiin siitä, milloin elinkeinonharjoittajan katsottaisiin täyttäneen toimitusvelvollisuutensa. Lukuun sisällytettäisiin lisäksi myös säännökset kuluttajan oikeudesta pidäytyä maksusta, oikeudesta vaatia sopimuksen täyttämistä toimituksen viivästystilanteessa sekä oikeudesta korvaukseen vahingosta, jonka hän kärsii elinkeinonharjoittajan viivästyksen vuoksi. Kuluttajaliitto pitää tärkeänä sitä, että vaikkei direktiivi tällaisia säännöksiä edellytäkään, pyritään uuden luvun sääntelyn osalta yhdenmukaisuuteen muiden kuluttajansuojalain lukujen kanssa. Viivästyssääntely on kuluttajien kannalta erittäin merkittävää.

Myös digitaalisen sisällön tai palvelun virhettä koskeva sääntely olisi pitkälti yhdenmukaista tavarankauppaa koskevaan lukuun ehdotetun vastaavan sääntelyn kanssa. Kuluttajaliitto pitää tätä ratkaisua selkeänä ja kannatettavana. Digitaalisia sisältöjä koskevien sopimusten osalta erityisen tärkeää on se, että elinkeinonharjoittaja vastaisi virheestä, joka ilmenee sinä aikana, jona digitaalinen sisältö tai palvelu on sopimuksen mukaan toimitettava. Tämä huomioi hyvin näiden sopimusten erityisluonteen. Yhteneväinen vastuu-aika 5 ja 5 a luvun osalta on erityisen tärkeä, sillä

erilaiset vastuuajat saattaisivat kannustaa sopimuskokonaisuuksien suunnitteluun lyhyemmän virhevastuujan perusteella kuluttajien edun vastaisesti.

Kuluttajaliitto kannattaa myös virheen seuraamuksiin kansallisesti esitettyä täydennystä oikeudesta pidättyä maksamasta kauppahintaa sekä oikeudesta vahingonkorvaukseen.

Vaikutusten arviointi

Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein? Onko uudistuksella näkemyksenne mukaan huomionarvoisia vaikutuksia, joita ei ole tuotu mietinnössä esiin?

Vaikutuksia on pyritty arvioimaan laajasti ja eri näkökulmista, mutta jo työryhmävaiheessa havaittiin, että täsmällisten arvioiden tekeminen on hankalaa. Sääntelyn kuluttajavaikutukset riippuvat paljon siitä, miten elinkeinonharjoittajat esimerkiksi muuttavat omia sopimuskäytäntöjään mm. takuiden osalta. Lisäksi samanaikaisesti on vireillä useita muitakin kuluttajansuojalainsäädäntöön tehtäviä muutoksia, joiden vaikutuksia emme vielä tiedä. Sääntelyn kokonaisvaikutuksia onkin seurattava tiiviisti lähitulevaisuudessa ja tarvittaessa ryhdyttävä korjaaviin toimiin, joilla sääntely tavoitteena oleva tehokkaampi kuluttajansuoja voidaan turvata.

Muut huomiot

Muut huomiot mietinnöstä

Kuluttajaliitto kannattaa sitä, että lait tulevat voimaan 1.1.2022. Kyse on kuluttajien kannalta merkittävistä oikeussuojaa ja asemaa parantavista säännöksistä. Direktiivien antamisesta on ehtinyt kulua jo kohtuullisen pitkä aika, joten niiden vaatimien muutosten sisältö ei voi tulla yllätyksenä elinkeinonharjoittajille. Lisäksi ehdotuksessa on päädytty siihen, että kansallista harkintavaltaa on käytetty lähinnä vain lainsäädännön nykytilaa ja kuluttajansuojaoikeuden periaatteita säilyttävällä tavalla, joten mitään painavia syitä sille, että soveltamista lykättäisiin ei nähdäksemme ole.

Vyyryläinen Tiina
Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry